

LBRIS

We know
books

Mark Twain

*Însușirea firească a clemenței este de două ori
binecuvântată.*

*Binecuvântată de cel care o acordă și de acel care o
primește; în cel mai puternic ea este cea mai puternică: cu
ea îi stă mai bine monarhului pe tron, decât cu coroana.*

(Neguțătorul din Veneția)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TWAIN, MARK

Print și cerșetor / Mark Twain. - București : Joy, 2024
ISBN 978-606-8593-75-3

821.111

PRINT ȘI CERȘETOR

Traducere de G.M. AMZA

Editura JOY

0763.22.22.53; 0722.95.37.74; 0740.34.71.60
comenzi@editurajoy.ro; editurajoy@gmail.com;
www.editurajoy.ro

EDITURA JOY

CAPITOLUL 1	— Nașterea prințului și a săracului.....	5
CAPITOLUL 2	— Copilăria lui Tom.....	6
CAPITOLUL 3	— Întâlnirea lui Tom cu prințul.....	12
CAPITOLUL 4	— Zbuciumările prințului încep.....	21
CAPITOLUL 5	— Tom ajunge la onoruri.....	25
CAPITOLUL 6	— Tom se instruieste.....	35
CAPITOLUL 7	— Întâiul prânz regal al lui Tom.....	45
CAPITOLUL 8	— Chestiunea Sigiliului.....	49
CAPITOLUL 9	— Serbarea nautică.....	52
CAPITOLUL 10	— Suferințele prințului.....	56
CAPITOLUL 11	— La Guildhall.....	66
CAPITOLUL 12	— Prințul și salvatorul său.....	72
CAPITOLUL 13	— Disparația prințului.....	86
CAPITOLUL 14	— Regele a murit! Trăiască regele!.....	92
CAPITOLUL 15	— Tom rege.....	106
CAPITOLUL 16	— Banchetul oficial.....	120
CAPITOLUL 17	— Nebunilă I.....	124
CAPITOLUL 18	— Prințul între haimanale.....	138
CAPITOLUL 19	— Prințul printre țărani.....	148
CAPITOLUL 20	— Prințul și pustnicul.....	154
CAPITOLUL 21	— Hendon în ajutor.....	162
CAPITOLUL 22	— Victimă a trădării.....	167
CAPITOLUL 23	— Arestarea prințului.....	174
CAPITOLUL 24	— Evadarea prințului.....	178
CAPITOLUL 25	— Hendon Hall.....	182
CAPITOLUL 26	— Renegat.....	192
CAPITOLUL 27	— În închisoare.....	198
CAPITOLUL 28	— Sacrificiul.....	210
CAPITOLUL 29	— La Londra.....	214
CAPITOLUL 30	— Progresele lui Tom.....	218
CAPITOLUL 31	— Procesiunea noului rege.....	221
CAPITOLUL 32	— Ziua încoronării.....	230
CAPITOLUL 33	— Eduard rege.....	245
CONCLUZIE	— Justiție și dreptate.....	253

Vreau să scriu o istorioară așa cum mi-a povestit-o cineva, care o știa de la tatăl lui, după cum acesta o știa, de asemenea, de la tatăl lui, acesta auzind-o, tot așa, de la tatăl lui, și astfel, urcând din generație în generație, timp de mai mult de trei sute de ani, părinții transmitând-o copiilor și cu acest sistem păstrând-o.

Se poate ca ea să fie adevărată, după cum se poate să nu fie decât o legendă. Toate acestea poate că s-au întâmplat, poate că nu; dar toate acestea s-ar fi putut întâmpla. Se poate că, vreodată, oameni înțelepți și instruiți au primit-o de adevărată; se poate că lumea ignorantă și simplă a iubit-o și i-a adăugat credința.

Autorul

CAPITOLUL I

NAȘTEREA PRINȚULUI ȘI NAȘTEREA SĂRACULUI

În vechea cetate a Londrei, într-o zi oarecare de toamnă din cel de-al doilea sfert al secolului al șaisprezecelea, un copil pe care nimeni nu-l dorea, se născu într-o familie săracă, ce avea numele de Canty. În aceeași zi, un alt copil englez se năștea într-o bogată familie cu numele de Tudor, care, îl dorea, însă. Toată Anglia, îl dorea, de asemenea. Anglia îl așteptase atâta vreme, îl sperase, atâta timp îl rugase pe Dumnezeu să i-l dăruiască, încât, acum, când sosise, poporul era aproape nebun de bucurie. Oameni care abia se cunoscuseră, se aruncau unii în brațele altora, se sărutau și chiuiau de bucurie. Toată lumea era în sărbătoare: mari și mici, bogați și săraci, sărbătoreau, dansau, cântau, se înduioșau, și acestea, de zile și nopți întregi. Ziua, Londra era feerică la vedere cu steagurile ei sclipitoare, fâlfâind la toate balcoanele și pe vârful caselor; iar, în plus, cu minunatele sale alaiuri pe străzi.

Noaptea, spectacolul nu era mai puțin frumos, cu focurile aprinse pe străzi, în jurul cărora oamenii jucau plini de veselie. În toată Anglia nu era vorba decât de noul născut, Eduard Tudor, Prinț de Wales, care se odihnea învelit în satin și mătase, fără cunoștință de toată această zarvă; fără să știe că nobili seniori și doamne îl vegheau și aveau, sau nu aveau, grijă de el. Dar de celălalt copil, Tom Canty, înfășat în scutece sărace, nicăieri nu era

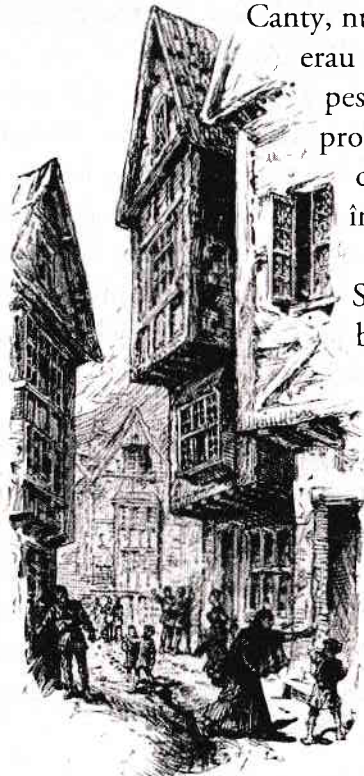
vorba, decât în familia de mizerie în care, prezența lui nu aducea nimic bun ci mai mult încurca.

CAPITOLUL II

COPILĂRIA LUI TOM

Au trecut câțiva ani. Londra data atunci de cincisprezece secole. Era un oraș mare pentru această epocă. Număra o sută de mii de locuitori, alții spun îndoit. Străzile erau foarte strâmte, întortocheate și murdare, mai ales în cartierul unde locuia Tom

Canty, nu departe de Podul Londrei. Casele erau de lemn, etajul al doilea atârând peste primul, pe când al treilea își proiecta unghiurile pe deasupra celui de-al doilea. Cu cât casele câștigau în înălțime cu atât se întindeau către temelie, pe suprafață mai mare. Scheletele lor erau construite din bârne puternice în cruce între care se îngămădeau materiale solide, și se acopereau cu tencuială de ipsos. Bârnelor erau vopsite cu roșu, cu albastru sau cu negru, după gustul proprietarului, ceea ce dădea caselor un aspect foarte pitoresc. Ferestrele erau joase, despărțite în mici pătrățele tăiate pieziș și se deschideau în afară, pe balamale, ca

ușile.

Casa unde locuia tatăl lui Tom se găsea în capătul unei fundături numită Offal Court, lângă Pudding Lane. Era mică, dărăpănată, rahitică și suprapopulată de sărmame familiei mizere.

Tribul Canty-lor ocupa o cameră la al treilea etaj. Mama și tata aveau acolo, într-un colț, o laviță, un fel de pat de lemn; dar Tom, bunica lui și cele două surori, Bet și Nan, nu aveau un loc stabilit: toată dușumeaua era la dispoziția lor și puteau să se culce unde voiau. Erau acolo și oarecare zdrențe de cuvertură și câteva maldăre de paie vechi, murdare; dar cuviincios vorbind nu se puteau numi paturi, acelea. Dimineața tot ce era acolo era îngrămădit la întâmplare și seara fiecare trăgea din grămadă ce îi plăcea.

Bet și Nan, gemenele, aveau cincisprezece ani. Aveau inimă bună, erau murdare, îmbrăcate în zdrențe și profund ignorante. Mama lor era ca și ele. Tatăl și bunica, însă erau doi demoni. Se îmbătau de câte ori puteau și, beți, se băteau între ei sau cu cine le ieșea în cale. Beți sau treji, ei nu încetau să ocărăscă și să blesteme. John Canty fura și mama lui cerșea. Ei îi siliseră pe copii să cerșească; dar nu reușiseră să facă din ei hoți. Printre hidoasa mitocănie care locuia în casă, fără să facă parte din ea, se găsea un preot bătrân pe care regele îl concediase din casa lui cu o pensie de câțiva bănuți.

Adesea, el lua la o parte copiii și îi învăța în secret bunele principii morale. Părintele Andrews îl învățase între altele pe Tom puțină latină și de asemenea, să citească și să scrie. Ar fi făcut el tot astfel și pentru surorile lui Tom, dar acestea se temeau de batjocura camaradelor, care n-ar fi tolerat un astfel de talent extraordinar, în ele. Tot Offal Court era un cuibar construit după modelul locuinței Canty-lor. Beția, bătaile, certurile erau de

regulă, în fiecare seară și aproape toată noaptea. Capetele sparte erau un lucru atât de obișnuit ca și foamea. Cu toate acestea Tom nu era nenorocit. Viața lui era aspră; dar el nu-și dădea seama. Soarta lui era aceea a tuturor copiilor din Offal Court, astfel că o găsea naturală și suportabilă. Când, seara, se întorcea cu mâinile goale, știa că tatăl său îl va blestema mai întâi și-l va maltrata apoi, că groaznica lui bunică va veni la rândul ei și va face mai rău; dar el știa, de asemenea, că peste noapte, mama sa, deși moartă de foame, se va strecura hoșește până la culcușul lui păcătos, pentru a-i da câteva firimituri mizerabile sau o coajă de pâine, lipsindu-se ea de mâncare, și aceasta cu riscul de a fi stălcită în bătaie de către bărbatul ei care nu stătea pe gânduri când o surprindea în flagrant delict de asemenea trădare.

Dar viața lui Tom Canty era destul de plăcută mai ales vara. El cerșea numai atât cât să-și facă datoria, căci legile contra cerșetoriei erau riguroase și penalitățile severe; iar pe de altă parte el întrebuința o mare parte din timpul

său ascultând istoriile vechi și încântătoare ale bunului părinte Andrews; legendele cu uriași și zâne, cu pitici și genii, cu castele fermecate, cu regi și feți-frumoși. Capul său era plin cu aceste povești minunate și adesea, noaptea, culcat pe grămada lui de paie incomodă, neputând dormi, obosit, înfometat, amorțit de bătaie, el lăsa frâu liber imaginației, uita repede suferințele și greutatele,

închipuindu-și viața delicioasă a unui prinț încântător într-un palat regal.

După un timp, avu o dorință care îl obseda zi și noapte: să vadă cu ochii lui un prinț adevărat. Odată chiar, le vorbi de această dorință unora dintre camarazii lui din Offal Court; dar aceștia râseră de el și îl batjocoriră atât de fără milă, că hotărî să-și păstreze pe viitor visul său numai pentru el.

Adesea citea cărțile vechi ale preotului și cerea să i se explice. Încet, încet, fără să se simtă, visurile lui și lecturile acestea, produsă în el un fel de transformare. Personajele visurilor sale erau așa de frumoase că începu să se dezguste de zdrențele și murdăria lui, dorind să fie curat și mai bine îmbrăcat. Totuși continua să se joace în noroi și să se bucure, dar în loc de a se rostogoli pe malurile Tamisei numai și numai ca să se distreze, el profita acum, pentru a se îmbăia și a se curăța.

Tom găsea întotdeauna ceva interesant în a-și delecta privirea în jurul Pomului de Mai, în Cheapside sau în bălciuri. Din timp în timp, avea norocul, ca toți locuitorii Londrei, să vadă o paradă militară atunci când câte un ilustru nenorocit era condus la închisoarea de la Tour, pe uscat sau pe apă. Tot astfel, într-o zi de vară el o văzu pe sârmana Ana Askewe și pe alți trei oameni murind pe rug la Smithfield și auzi un bătrân episcop încurajându-i fără mare convingere. Da, existența lui Tom era, în general, destul de variată și plăcută.

Puțin câte puțin, visurile și lecturile lui Tom despre viețile prinților îl influențară așa de puternic încât începu în mod inconștient, să facă pe prințul. Manierele sale, vorbele sale, devin extrem de ceremonioase și distinse, ceea ce făcea, deodată, admirația și distracția celor din jurul lui. În același timp influența lui Tom asupra tinerilor săi camarazi creștea din zi în zi, și în

curând ajunse să le inspire un fel de respect temut ca și când, el, ar fi fost de esență superioară. Părea atât de învățat, putea să facă și să spună lucruri atât de frumoase și, mai mult ca orice, era atât de serios și atât de înțelept! Reflecțiile lui Tom, isprăvile lui, erau raportate de copii la frații lor mai mari și aceștia, deja, începeau să discute cu Tom Canty, privindu-l ca pe o ființă excepțional dotată. Oamenii maturi veneau să-și destăinuie grijile lui Tom și adesea rămâneau uimiți de înțelepciunea hotărârilor sale. Într-un cuvânt el devenise un erou pentru toți cei care îl cunoșteau, cu excepția părinților săi. Aceștia nu vedeau în el nimic demn de remarcat.

La câțva timp de atunci, Tom își organizează, în secret, o curte regală. El era prințul; camarazii lui, cei mai buni, devin gărzile, șambelanii, aghiotanții, seniorii și doamnele de onoare, curtea regală. În fiecare zi, tânărul „prinț”, era primit cu ceremonialul împrumutat de Tom din lecturile sale romanzoase; în fiecare zi marile afaceri ale „regatului”, erau discutate în consiliul regal și în fiecare zi atotputernicia sa, promulga decrete privind armatele sale, vasele sale, viceregatele sale imaginare. După aceea, se ducea, în zdrențele lui, să cerșească centime, să-și mănânce mizerabila coajă de pâine, să primească loviturile, cearta și tratamentul rău, obișnuite; apoi, întinzându-se în grămăjoara lui de paie infecte, se cufunda în vis, în vanele lui măreții.

În același timp dorința de a vedea, fie și numai o singură dată, un prinț adevărat, în carne și oase, creștea în el din zi în zi, din săptămână în săptămână, astfel că ea sfârși prin a absorbi toate celelalte dorințe ale sale și deveni singura pasiune a vieții lui.

Într-o zi de ianuarie, făcând cursa lui obișnuită de cerșeală, parcursese disperat cartierul ce lega Mincing Lane și Little East Cheap, ore și ore cu picioarele goale, rebegit de frig, uitându-se la

prăvăliile birtașilor și acoperind cu o privire de poftă enormele pateuri de porc și alte bucate atrăgătoare care, lui îi păreau găsite pentru îngeri, căci nu mâncase niciodată, nici nu văzuse vreodată asemenea bunătăți.

Deodată începu să cadă o ploică rece; cerul era întunecat, ziua tristă. Pe înserat, Tom ajunse acasă. Era așa de ud, așa de obosit, așa de înfometat că tatăl său și bunica, de cum îl zăriră nu putură să nu se emoționeze în felul lor: îi dădură deci o chelfăneală bună și îl trimiseră să se culce. Multă vreme durerea, foamea, înjurăturile și tărăboiul, care se auzeau în toată casa, îl ținură treaz; dar, în sfârșit, gândurile sale îl duseră departe, în regiuni imaginare și, adormi în tovărășia micilor prinți acoperiți de pietre prețioase și de aur, în palate nesfârșite unde servitorii curtenilor zburau să le execute ordinele. Și atunci ca de obicei visa că el însuși era prinț. Toată noaptea trăia în măreția situației sale regale, trăia în mijlocul marilor seniori și doamne într-un val de lumină, respirând parfum, ascultând o muzică încântătoare, primind cu un surâs și un salut grațios din cap, omagiile reverențioase ale lumii strălucitoare care se dădea la o parte pentru a-i face loc să treacă.

Dar dimineața când se deșteptă și văzu mizeria care îl înconjura, visul său avu efectul obișnuit: existența lui îi păru de o mie de ori mai nenorocită... Resimți amărăciunea și cu inima sfâșiată, izbucni în lacrimi.

ÎNTÂLNIREA LUI TOM CU PRINȚUL

Tom se deșteptă înfometat și ieși din casă cu foamea și cu gândurile sale zăpăcite de splendoarea visului de noapte. Rătăci încolo și înapoi prin oraș, fără să privească pe unde îl duceau pașii, nici ceea ce se petrecea în jurul lui. Lumea îl îmbrâncea, unii îl înjurau, dar el, răpit de himera gândurilor lui nu băga nimic în seamă. Astfel ajunse la Temple Bar. Niciodată nu mersese atât de departe în această direcție. Se opri, se reculese un moment, apoi se lăsă din nou pradă visului și, fără să bage de seamă, se găsi în afară de zidurile Londrei. Pe atunci, Strandul nu mai era un drum secundar, ci era considerat ca o stradă deși era rău clădită, fiindcă dacă avea un număr destul de mare de case pe o parte, pe cealaltă nu avea decât câteva edificii mari, palate aparținând familiilor bogate, cu frumoase parcuri vaste, coborând până la fluviu; terenuri care sunt astăzi acoperite în întregime de uriașe stabilimente făcute din piatră și cărămidă. Tom ajunse atunci la Charing Willage și se odihni lângă frumoasa cruce înălțată acolo de un rege deposedat pe vremuri. După aceea, căscând gura, coborî drumul frumos, trecu prin fața maiestuosului palat al marelui cardinal și, puțin mai încolo, ajunse în fața unui palat și mai mare și mai frumos, Westminster. Tom privi cu uimire construcția enormă, cu aripile larg deschise, amenințătoare bastioane, foișoarele, portalul larg de piatră cu grilajul lui aurit, împodobit cu lei de granit enormi și alte semne și embleme ale regalității engleze. Dorința inimii sale, urma ea, în sfârșit, să fie satisfăcută? Era, oare, cu adevărat, palatul regelui? Nu putea el să spere dacă cerul ar fi vrut-o, să vadă acum un prinț, un prinț în

carne și oase?

La fiecare parte a grilajului aurit, stătea câte o statuie vie, adică un soldat înțepenit, imobil, acoperit din cap până-n picioare de o strălucitoare armură de oțel. Oamenii

de la țară și chiar de la oraș staționau la o distanță respectuoasă,

așteptând ocazia să zărească câte ceva din alaiul regal. Trăsuri superbe cu personaje strălucitoare în interior și cu lachei ca din povești pe scară, intrau și ieșeau prin mai multe porți ale

curții. Sărmanul Tom se apropiase încet, timid, până la santinele, bătându-i inima, cu o licărire de speranță, când deodată zări prin grilajul aurit un spectacol care era să-i scoată un strigăt de bucurie. De cealaltă parte a grilajului era un băiat drăguț, pârlit de soare, înnegrit de sporturi și exerciții în aer liber. Veșmintele lui de mătase și satin, erau împodobite cu obiecte scânteietoare; purta la șold o săbioară și un pumnal, încrustate cu pietre prețioase; era încălțat cu ghete cu tocul roșu; pe cap avea o tocă elegantă, stacojie, împodobită cu pene ce atârnavă în jos, prinse într-o piatră mare prețioasă. Mai mulți curteni, amețitori prin ținuta lor, probabil oamenii lui personali, stăteau în jurul său. O! Era un prinț, un prinț adevărat, un prinț viu, fără nicio îndoială, așa că rugăciunea sărmanului copil fusese, în sfârșit, ascultată.

De emoție, suflarea lui Tom devenise rapidă și scurtă, iar ochii i se măriră de uimire și de bucurie. Îndată, în el, se născu dorința de a fi cu totul aproape de prinț, de a putea să-l privească

bine în față. Fără să știe cum se făcu, fața lui se găsi lipită de grilaj. În momentul acela, chiar, un soldat îl înlătură cu bruschețe și îl azvârli în mijlocul mulțimii aiurite de țărani și de trândavi ai Londrei strigând:

— Cară-te, caraghiosule!

Mulțimea aplaudase și izbucnise în râs; dar tânărul prinț izbucni de mânie. Cu sângele la cap, cu ochii strălucitori de indignare, strigă:

— Cum îndrăznești să-l maltratezi, astfel, în prezența mea, pe acest micuț sărman? Cum îndrăznești să ridici mâna asupra unui supus al regelui, tatăl meu, fie acela cât de mic? Să se deschidă poarta și să intre.

Atunci se văzu cât de nestatornică e mulțimea. Pălării și șepci, zburară în aer... Din toate piepturile izbucni strigătul: „Trăiască prințul de Wales!”

Santinelele prezentară armele, porțile se deschiseră. Micul principe – parodie – din Offal Court, se repezi, cu zdrențele în vânt, spre adevăratul prinț de Wales, căruia îi întinse mâna.

— Pari obosit și înfometat, îi zise Eduard Tudor. Ți-au făcut rău. Vino cu mine.

O jumătate de duzină de oameni de serviciu se repezi să facă nu știu ce, dar, evident, numai pentru a se amesteca unde nu le fierbea oala. Un gest, cu adevărat regal, îi puse la locul lor, oprindu-i pironiți pe loc, ca niște statui. Eduard îl conduse pe Tom într-o încăpere somptuoasă, care, i se păruse că e cabinetul lui de lucru. Porunci, apoi, să se aducă un prânz atât de copios cum nu mai văzuse niciodată Tom, decât, poate în cărți. Prințul, cu toată delicatețea care o cerea rangul și educația sa, îi concedie pe servitori pentru a nu mări încurcătura umilului său oaspete, expunându-l la cuvintele lor răutăcioase când va ieși, apoi se așeză

lângă el și începu să-l întrebe în timp ce Tom mânca:

— Cum te numești, micuțule?

— Tom Canty, vă rog, Alteță.

— Curios nume! Unde locuiești?

— În oraș, Alteță. În Offal Court, la capătul lui Pudding Lane.

— Offal Court? Caraghios nume și ăsta! Ai părinți?

— Părinți? Da, Alteță, am tată și mamă; apoi am și bunică; dar n-o iubesc. Dumnezeu să mă ierte, pe urmă, am două surori gemene, Bet și Nan.

— Nu o iubești pe bunica ta? Nu e bună cu tine, cum văd.

— Nici cu mine, Alteță, nici cu alții. Are inimă rea și face rău la toată lumea, cât e ziua de mare.

— Se poartă rău cu tine?

— Câteodată încetează, atunci când doarme sau când nu mai poate de beată; dar îndată ce se trezește, îmi cere socoteala banilor cerșiți și, atunci nu stă cu mâinile în sân.

O străfulgerare trecu prin ochii micului prinț:

— Și, te bate, spui? Întrebă el.

— O! Da, Alteță!

— Să te bată pe tine, așa de delicat și mic, cum ești... Ascultă: înainte de a se lăsa noaptea, bunica ta va fi închisă la Tour. Regele, tatăl meu...

— Uitați, Alteță, că suntem niște sărăcii și că închisoarea Tour nu e decât pentru mai marii regatului.

— Este adevărat. Nu m-am gândit. Voi vedea ce e de făcut pentru a o pedepsi. Și, tatăl tău e bun cu tine?

— Ca și bunica, Alteță.

— Toți părinții se aseamănă, pare-se. Al meu n-are nici el o atitudine prea tandră. Are mână grea când lovește; dar pe mine